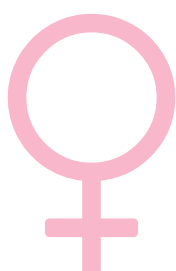


Kvindeskibet Palnatoke



Idéen om prøve at samle en kvindebesætning til at sejle kapsejladsen Fyn Rundt for Bevaringsværdige Sejlskibe tog form i løbet af foråret. Og reaktionerne har været mange og absolut mest positive. Den sjoveste reaktion var en venindes mand, der i fuldt alvor kom til at spørge, om det virkelig er lovligt.

TEKST LISE MORTENSEN FOTOS JØRN KNUDSEN, EMIL ANDRESEN, LISE MORTENSEN

Det er sommer, det er uge 30, og der er Fyn Rundt for Bevaringsværdige Sejlskibe; og jeg skal med på en fin lille galease, der hedder Palnatoke. Jeg har fået tilbud om at sejle som skipper og skibets ejere, Petersen & Sørensen Motorværksted, har samtidig givet mig mulighed for at samle min egen besætning. Og – YES – nu skal det endelig prøves af, vi bemander (bemærk ordet...) Palnatoke med otte kvinder. Yngste gæst er 17 år – og min datter. Ældste om bord er mig selv, jeg fylder 59 år på turen rundt om Fyn.

Sejladsen er på fem etaper. Første dag sejles der Nyborg – Kerteminde, næste dag Kerteminde – Middelfart, herfra til Assens, Faaborg og endelig Svendborg, hvor der er afslutning, præmieoverrækkelse og fest.

Et hjertesuk

Egentlig burde der jo ikke være noget særligt i at sejle kvinder sammen – vi kan for pokker det samme som vores mandlige kolleger. Fire af os er uddannede professionelle søfolk, resten har sejlet havene tynde som gæster. En god flok med stor entusiasme.

Dybest set er det vel også en lille smule forstemmende, at det fortsat i 2017 kan vække opmærksomhed, at et skib sejler med kvindebesætning. Men tro mig, det gør

det. Både fra andre besætninger, fra pressen og fra "folk på kajen". Der er ingen tvivl om, at opmærksomheden er både sjov, positiv og velment, så vi hygger os med den.

Og så fik vi faktisk rigtig mange henvendelser fra kvinder, der kom og forhørte sig, om vi havde plads til flere kvinder om bord, og om de kunne blive skrevet op til næste års sejlads. Men det vender vi tilbage til – for vi har planer om at udbyde kvindetogter!

Stagvendinger

Vi sejler Palnatoke fra Svendborg til Nyborg i løbet af søndagen og træner sejlsætning og stagvendinger. Ingen af os kender skibet særligt godt, og overleveringen lød på, at det stort set var umuligt at tvinge den over stag uden at bakke både fok og mesan og bruge alle former for list og lusk. Men heldigvis viser det sig, at almindeligt godt sømandskab og god fart i skibet er nok til at sejle den over stag. Det prøver vi seks-syv gange, indtil besætningens arme har dobbelt længde.

Husk på, at mens der på lystbåde er spil til stort set alt, så foregår alt tovtrækkeri på en galease ved håndkraft. Man trækker i takt – nogle gang er der brug for tre personer til at trække i et skøde plus én til at tage slækket og sætte fast.

PALNATOKE

Type: Galease
 Byggeår: 1894
 Længde: 16,07 m

Palnatoke er godkendt til at sejle med 20 passagerer. Skibet sejler med virksomheder og private selskaber fortrinsvis i det sydfynske.

Palnatoke kan chartres igennem Maritimt Center Charter i Svendborg.

- Palnatoke er en rundgattet galease og bygget i 1894 af R. Jensen i Humlebæk under navnet MARIE til fragtsejlad mellem København og Saltholm og blev senere stenfiskerfartøj.
- Efter lang og omskiftelig tilværelse med 19 ejere erhvervedes skibet i 1968 af Frank Nicolaisen i Bogense, som omdøbte det til Palnatoke.
- I 1968 blev Palnatoke ombygget til passagerfartøj, da en privatmand forelskede sig i hende. Han riggede den op som galease, og lige siden har den været lystfartøj eller charterskib for skiftende ejere.
- Palnatoke kom til Svendborg i 2001 og blev totalrenoveret på Ebbes Bådeværft i Marstal. Han anvendte den til lystfartøj.
- I foråret 2017 købte Cai Larsen fra Svendborg Palnatoke. Han er også kendt som indehaver af bl.a. Svendborg-virksomheden Petersen & Sørensen Motorværksted A/S.





Mandag: God start

Én af de udfordrende discipliner ved kapsejls med 40 store sejlskibe er at få en god start. Første dag er vores start pæn uden at være prangende. Startlinjen er sat nord for Storebæltsbroen, og mållinjen ligger lidt uden for Kerteminde. Vi passerer startlinjen cirka fire minutter efter startskuddet har lydt. Alle klude sat, rimeligt roligt vejr og på samme halse hele vejen. Vi kommer ind som nummer fire i mellemklassen og er glade.

Langs kaj i Kerteminde

Det er vældig spændende at sejle ind til Kerteminde, hvor Fyn Rundt-skibene ligger i den gamle havn; her er næsten altid strøm, og når der samtidig er rigtig mange skibe, der ofte ligger tre-fire-fem stykker uden på hinanden, kræver det lidt mod og et par gode raske manøvrer at lave en ordentlig parkering. Vi skal heldigvis ligge helt inde ved kajen. Vi vender rundt, så vi får bovsprydets udad – og kommer ind i god stil. Altid rart, når kajen er sort af publikum, og man er "skipperen på kvindeskibet".

Tirsdag: Turbotøserne

Tirsdagen er suverænt vores bedste sejldag. Vi afgår tidligt fra Kerteminde og sejler for sejl og motor i god nordvestenvind op langs nordspidsen af Fyn og runder løbet nord for Fyns Hoved. Herfra går den på læns, til vi bommer og sejler sydpå ned imod Korshavn på vestsiden af Fyns Hoved, hvor startlinjen er lagt.

Og jeg kan lige så godt sige det: Vi får verdens bedste start, runder ganske enkelt den luv startbøje på slaget, da starten lyder. Vi sejler

halvvind, og det blæser 8-10 m/s og mere i byerne. Kraftig halvvind er Palnatokes hofret, så vi stryger af sted med alt oppe – både sejl og humør. Vi logger på et tidspunkt over 10 knob og ser de fleste af de andre deltagere forsvinde agterude.

Vi tror til det sidste på, at vi bliver nummer et, men jeg laver en fodfejl til sidst og bliver overhalet i en slutspurt mod målstregen. Jeg satser på at holde farten – og tager en lidt længere distance for at holde ordentlig vind i sejlene. Og bliver overhalet inden om af én, der tager den korteste distance. Øv...men vi bliver dog nummer to, og får tilnavnet Turbotøserne. Det er ok, synes vi.

I Middelfart skal vi ind og ligge helt inde i bunden af den gamle fiskerihavn. Vinden er med os, og der går én inde på kajen og trækker lidt i bovsprydets, mens vi stille driver sidelæns ind til kajen – med plads til en søndagsberlinger i hver ende af skibet.

Det var lettere, end det så ud, men det siger vi ikke til nogen. Hele kajen klappede, da vi var inde på pladsen.

Købemad

Der er stor enighed om, at der ikke er nogen, der gider lave mad, så vi køber færdigmad i fiskehuset og spiser på plastiktallerkener på dækket og smider alt opvask ud. Kun champagneglassene vasker vi af – de skal med garanti bruges igen i morgen.

Vi spiser fælles morgenmad sammen med resten af kapsejlerne, så det er kun frokost, vi spiser om bord. Den står Malene for, hun smører klapsammenmadder og skærer grøntsager ud i mundrette bidder, og så spiser vi efterhånden, som det passer ind i sejlsadsen.

Og som vi siger: Typisk, at det er en kvinde, der tager sig af frokosten!

Fortalte jeg, at det hurtigt bliver tradition at drikke lyserøde bobler, når vi er kommet langs kaj og har trukket kablet til landstrøm – Christina påstår ligefrem, at hun henter boblerne i sin vinkælder nede i underlasten

Onsdag: Verdens smukkeste sejlsads

Jeg har sejlet mange steder i verden – i Caribien, Sydamerika og Stillehavet. Men skal jeg pege på min favoritsejlsads, er det turen fra Middelfart og ned gennem Fænøsund og videre ned i Lillebælt. Den findes i to varianter. Den ene er en lys og stille sommernat, hvor motoren tøffer stille, og vi sejler i fyrvinklerne, og alt er magisk stille med måneskin og bølgeskvulp og landet i sort-hvid silhuet i det blege lys.

Den anden er den, vi skal ud på her under Fyn Rundt. Fredelig vind, sommervind og masser af smukke skibe, der sætter sejl og glider af sted for motor og sejl. Forbi den lille ø, Fænø Kalv, der ligger øde og spændende, lige til et lejrbaal, men det er ikke i denne omgang.

Alt er så grønt og fint, og på vej ned igennem Fænø Sund stopper vi motoren og driver lidt af sted helt inde ved Fænø og kigger på fugle og frodighed – og når vi har ventet længe nok, kommer der et marsvin op og snøfter luft og viser sin sorte finne tæt ved os. Så er det dansk sommer, når den er bedst.

Let vind

Dagens kapsejlsads starter lidt syd for Fænø ved Flækøje og slutter syd for Brandsø. Ved start kommer vi i karambolage med et andet skib, der ligger, så vi ikke kan bomme og komme over på den kurs, vi gerne vil. Virkelig irriterende, men kampens vilkår...



Vind er der ikke meget af, og den er plat læns, så vi sætter alt, hvad der kan overhovedet kan fange vinden. Vi har en stage til fokken, så den bliver sat ud til bagbord, storsejlet til styrbord, og mesanen til bagbord. Vi skifter en del og diskuterer, hvad der giver mest fart – det afslører sig jo omgående på GPS'en.

Vi har et ekstra topsejl, som vi binder op under mesanbommen. "Vandsejlet" hedder det, fordi det bliver "skødet" nedad med en pøs vand, der hænger i en strop i skødbarmen. Vi ærgrer os over al den gode luft, der passerer under storsejlet, indtil Christina foreslår, at vi kan bruge solsejlet. Og som sagt, så gjort – solsejlet bliver bundet op under storbommen. Nu er der kun lagner og viskestykker tilbage, ellers er alt hængt op for at fange vinden.

Nu er plat læns ikke vores favoritsejls, og vi har glædet os til at komme ned forbi Brandsø, hvor vi skal dreje østpå og sejle halvvind. Desværre bliver den gode sejls ganske kort, fordi mållinjen ligger lige efter, vi er kommet over på den nye kurs. Vi er ellers ved at hente godt ind på nogle af konkurrenterne, men når ikke op på nogen god placering, før vi sejler over mållinjen.

De fleste skibe fortsætter for sejl videre imod Assens, og vi sejler forbi flere af konkurrenterne. Det tæller jo ikke i kapsejls, men derfor kan man jo godt glæde sig over det.

Den fredelige sejls i Lillebælt giver mulighed for alternativ velsmagende frokost. De to yngste gaster, Maja og Katja bager pandebrød med ost i – et ret velsmagende alternativ til rugbrøds-klemmer.

Det er grovbolledej, rullet ud til en tynd pandekage. Ost på den ene halvdel – og klappet sammen og trykket sammen langs kanten. Langsomt bagt på pande med lidt olie. Kan

også indeholde skinke og tynde tomatskiver. Fantastisk på en solskinsdag med let vind. Opskriften er hermed givet videre.

Piruetter

Ved indsejlingen til Assens er der god plads, og der er sort af mennesker på ydermolen, hvor galeasen Havet, Alice, udstyret med et højtaleranlæg og fortæller løst og fast røverhistorier om skibene, efterhånden som de kommer ind. Det gør hun i alle havne – det er meget populært. Og den får naturligvis ikke for lidt, når hun præsenterer Kvindeskibet – Sildekassen, Turbotøserne, og hvad vi ellers er blevet kaldt.

Nu hører det med til historien, at Palnatoke er blevet udrustet med en bovpropel. Ikke noget gængs udstyr til et gammelt træskib – nærmest lidt pinligt i de kredse. Men god til at lave piruettér. Så jeg ringer til Alice og aftaler, at hun skal sige over højtaleranlægget, at Kvindeskibet laver en piruette, når vi kommer ind. Og som sagt så gjort, vi tager en hel omgang lige foran publikum, og besætningen drejer tilsvarende rundt i piruetter på dækket. Det er vist ikke set før under Fyn Rundt.

I Assens ligger vi i anden position uden på Viking, det giver både sjov og lidt musik og sang.

En af de ældre mandlige Viking-gaster kommer over til os og aftaler, at han lidt senere vil komme med en skål kartofler og spørge, om Kvindeskibet kan skrælle dem for ham.

Han har væddet med de andre om bord på Viking, som alle tror, vi vil sige nej og smide ham ud af skibet. Men vi kaster os over kartoflerne og skræller med stor entusiasme, og han vinder væddemålet.

Dagen slutter med det smukkeste fyrværkeri.

Torsdag: God vind og hemmeligt våben

Fra Assens til Faaborg er der igen vind agten fra, og da hele garderoben er hængt op inkl. vandsejl og solsejl, bruger vi endnu et hemmeligt våben: Redernes firma-banner sat på fordækket – det giver lige det sidste skub, så vi sejler forbi Emanuel... Undervejs holder vi min fødselsdag, og da sejlene sættes, dryssede papirflagene ud af folderne, mens besætningen synger fødselsdags-sang, og vi spiser kage og drikker kaffe. Dejligste fødselsdag, kunne ikke ønske mig nogen bedre.

I Faaborg får vi en fredelig plads i inderhavnen, det er fint med lidt nattero.

Fredag: Møg-bøje

Fredag kommer vi alvorligt op og slås med en bøje ved Lyø. Sejlsdansen starter mellem Avernakø og Lyø. Vinden er sydlig, og da vi skal ret syd, skal vi på kryds ned til en nordbøje øst for Lyø. Der er forholdsvis meget nordgående strøm, og vi har besluttet at starte østpå og lave et langt ben ned mod bøjen, men strømmen sætter os, så vi stort set sejler langs med startlinjen, indtil det giver mening at gå over på den anden bov. Øv...der er VIRKELIG langt ned til nordbøjen, hvor vi kan falde af og få god vind. Vi bliver snydt igen og må tage et par ekstra stagvendinger og til sidst snyde med et lille skub fra motoren, før det lykkes os at runde bøjen. Møg-nordbøje! (Jeg "meldte" mig til dommerbåden og indrømmede motorbrug.) Herfra var der supervind til Svendborg, hvor Fyn Rundt sluttede med skippermøde, præmie-overrækkelse og fest. God mad, hyggelig snak og dans til den lyse morgen. Der var ikke præmie til Palnatoke, men nu er vi i træning, og vi kommer stærkt igen til næste år.



BESÆTNINGEN SAMLET ET STÆRKT HOLD

Besætningen kom til at bestå af otte kvinder fra 17 til 59 år.

- Undertegnede, Lise Mortensen, der er uddannet sætteskipper med 16 års professionel sejladsbag mig, det meste på store sejlskibe, bl.a. 11 ture over Atlanten.
- Naja Dam har været elev på Georg Stage og har sejlet i flere år på store sejlskibe og er uddannet sætteskipper.
- Christina Kallan er uddannet befaren skibsassistent og har sejlet mange år på store sejlskibe og har været kvartermester på Georg Stage.
- Oline Dam er uddannet som ubefaren skibsassistent på Georg Stage og har sejlet store sejlskibe i flere år.
- Anja Haas har været medejer af et stort charterskib og har sejlet som en del af besætningen i flere år.
- Malene Kallan er erfaren lystsejler.
- Katja Bjerregaard er erfaren lystsejler og kapsejler og dygtig til taktik.
- Maja Høy har sejlet "altid" og er erfaren på dækket af et gammelt sejlskib.

KVINDESKIBET

Kvindeskib...

Det har været sjovt, anderledes og lærerigt. Det er svært at sige, hvad forskellen helt præcist er, når man kun er kvinder om bord.

Men:

Vi har samarbejdet meget, alle har fået plads, og alle har knoklet. Vi har brugt alt, hvad hver enkelt kom med af erfaringer. Vi har diskuteret taktik, sejlsætning og trimning. Under sejladserne har vi virkelig sejlet hårdt og gjort alt, hvad vi kunne. Alle har været i gang, alle har hjulpet hinanden.

Vi har været unge og ældre, meget erfarne og nogle, der lige er startet på gamle træskibe – og der har været plads til at lære og spørge og få hjælp og anvisninger og blive udfordret.

I havn har vi grinet og drukket champagne og hentet maden udefra, fordi vi ikke gad lave mad; der var ligesom andre ting, der var sjovere.

Vi er enige om, at det har været sjovt at sejle som kvindeskib. Det vil vi gerne igen!

Jeg ved godt, at der er ligestilling og m/k og forbud om kønsopdeling. Men alligevel overvejer vi at udbyde ugeture "kun for kvinder" – simpelthen fordi, der kom så mange kvinder forbi på kajen og spurgte, hvordan de kunne komme med på et kvindeskib. Og selvfølgelig også fordi vi har haft det så sjovt og fedt.

Vi arbejder på sagen!

